

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 426/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 39Cb/15/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 39Cb/15/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **300 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **220,68 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 426/2021-12 z 29. júla 2021 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I

(ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 39Cb/15/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 13. apríla 2018 podala sťažovateľka žalobu o zaplatenie 1 836 eur proti obchodnej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Dňa 23. apríla 2018 bol Okresným súdom Banská Bystrica pod č. k. 30Up/260/2018-0 v upomínacom konaní vydaný platobný rozkaz, proti ktorému podala žalovaná 14. mája 2018 odpor. V ten istý deň bola sťažovateľka Okresným súdom Banská Bystrica vyzvaná, aby sa v lehote 15 dní vyjadrila k odporu, a zároveň bola vyzvaná na pokračovanie v konaní na príslušnom súde podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorým je okresný súd. Sťažovateľka bola upovedomená o postúpení veci okresnému súdu listom z 1. júna 2018. K podanému odporu sa vyjadrila 13. júna 2018. Podľa sťažovateľky po postúpení nenastal vo veci po dobu viac ako 24 mesiacov žiadny procesný úkon zo strany okresného súdu.

3. Sťažovateľka je toho názoru, že ňou uplatňovaný nárok nespĺňa predpoklady právne zložitej veci. Tiež uviedla, že svojím konaním aktívne prispievala k tomu, aby v jej prípade došlo k rozhodnutiu bez zbytočných prietáhov.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 836 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov v napadnutom konaní a konštatoval, že z jeho strany došlo k prietahom, a to v období od 30. augusta 2018, keď bolo žalovanému doručené uznesenie podľa § 167 ods. 4 CSP, do 7. decembra 2020, keď bol vo veci nariadený termín pojednávania na 2. február 2021. Poukázal na to, že k vzniku prietáhov v konaní došlo z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia zákonnej sudkyne, a to najmä z dôvodu nadmernej zaťaženia jej súdneho oddelenia. Zároveň bolo zdôraznené dlhodobé neriešenie situácie z hľadiska nedostatočnej personálnej obsadenosti súdu zo strany kompetentných orgánov.

6. Okresný súd poukázal aj na skutočnosť, že v čase od podania ústavnej sťažnosti sťažovateľkou bolo vo veci rozhodnuté rozsudkom č. k. 39Cb/15/2018-104, ktorý nadobudol právoplatnosť 22. júla 2021, a 2. septembra 2021 zároveň rozhodol aj o výške náhrady trov konania.

7. Pokiaľ ide o sťažovateľkou požadované primerané finančné zadosťučinenie, súd žiadal zvážiť jeho dôvodnosť a primeranosť a nepriznať ho sťažovateľke v plnej uplatnenej výške. Poukázal pritom na to, že sťažovateľka nenamietala nečinnosť súdu, nepodala sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu, a teda nevyvinula takú procesnú aktivitu, ktorá by smerovala k urýchleniu súdneho konania.

II.2. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že jeho vyjadrenie zodpovedá skutočnému stavu veci, okresný súd si je vedomý spôsobených prietahov v konaní a hoci už došlo k právoplatnému rozhodnutiu v merite veci, porušovanie práv sťažovateľky v čase podania ústavnej sťažnosti trvalo. K námietke okresného súdu o nedostatočnej procesnej aktivite sťažovateľky uviedla, že súdu zasielala žiadosti o nariadenie pojednávania.

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, repliky sťažovateľky a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom k porušeniu označeného práva malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 CSP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravdla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o zaplatenie 1 836 eur, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

16. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietťahom. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na nedostatočnú procesnú aktivitu sťažovateľky v období jeho nečinnosti, sťažovateľka však v ústavnej sťažnosti aj vo svojej replike uviedla, že súdu zasielala žiadosti o nariadenie pojednávania, konkrétne 30. januára 2019 a 6. mája 2019. Uvedená aktivita sťažovateľky síce nevyplýva zo súdneho spisu, avšak aj v prípade jej akceptácie vzhľadom na celkovú dĺžku nečinnosti okresného súdu možno sčasti akceptovať jeho námietku a uzavrieť, že počas konania si sťažovateľka riadne nestrážila svoje práva [vigilantibus iura (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016)], o to zvlášť, ak bola riadne zastúpená osobou práva znalou (t. j. advokátom). Ústavný súd tieto skutočnosti preto zohľadnil pri určení konečnej výšky požadovaného finančného zadosťučinenia.

17. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietťahov v doterajšom priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a z predloženého súdneho spisu. Okresný súd bol nečinný vyše dva roky a tri mesiace, a to v období od 30. augusta 2018, keď bolo žalovanému doručené uznesenie podľa § 167 ods. 4 CSP, do 7. decembra 2020, keď bol vo veci nariadený termín pojednávania na 2. február 2021. Uvedené obdobie nečinnosti a prietťahy v konaní uznal vo svojom vyjadrení aj okresný súd.

18. Vo vzťahu k obrane okresného súdu spočívajúcej v argumentácii o nadmernej zaťažnosti zákonnej sudkyne a jej súdneho oddelenia ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietťahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

20. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

21. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky, neprikázal mu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietťahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože označená vec už bola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky v merite právoplatne skončená, a to rozsudkom okresného súdu č. k. 39Cb/15/2018-104 z 29. júna 2021, ktorý nadobudol právoplatnosť 22. júla 2021. Okresný súd

uznesením z 2. septembra 2021 zároveň rozhodol aj o výške náhrady trov konania, pričom uznesenie bolo doručené stranám 7. septembra 2021. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že do uplynutia lehoty na podanie sťažnosti proti uvedenému uzneseniu sťažnosť podaná nebola.

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

23. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 1 836 eur, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutého konania, vzniknutými priet'ahmi v dôsledku nečinnosti súdu a poškodením jej majetkových práv.

24. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

25. Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní vyše dvoch rokov a troch mesiacov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie a aktivitu sťažovateľky (bod 16), skutočnosť, že v merite veci už bolo právoplatne rozhodnuté, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 300 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadostučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadostučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

IV.

Trovy konania

27. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľky si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 220,68 eur.

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

30. Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume.

31. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2021

Robert Šorl
predseda senátu